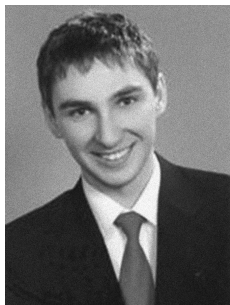

УДК: 332.12

О.І. Мартинюк,

*аспірант кафедри регіоналістики і туризму,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
проспект Перемоги, 54/1, Київ, 02000, Україна
martynyuk.alexander@gmail.com*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПРИ СТВОРЕННІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА БАЗІ ВЕЛИКИХ МІСТ

Анотація. Стаття присвячена питанням адміністративно-територіальної реформи в Україні, а саме: перевагам та ризикам процесу створення спроможних об'єднаних територіальних громад на базі великих міст. Автор пропонує ефективний метод формування спроможних об'єднаних територіальних громад шляхом інтеграції з економічно розвиненими центрами – містами обласного значення.

Ключові слова: *об'єднана територіальна громада (ОТГ), децентралізація влади, сталий розвиток, спроможна об'єднана територіальна громада.*

Сенсом і кінцевою метою будь-яких державних реформ є зростання рівня життя громадян. Згідно з природними правами, визначеними законом, українці вільні самостійно вирішувати свою долю на власній землі. Незважаючи на складні реалії та прогнози скептиків, усього за кілька років активної реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні спроможним територіальним громадам вдалось отримати значні ресурси та необхідні повноваження на місцях.

Дослідження наукових (статистичних) джерел. Із перших років проведення реформи децентралізації стало зрозуміло, що зміни територіального устрою і організації місцевого самоврядування корисні і виконують покладені на них завдання. Факти та цифри моніторингу Міністерства розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України свідчать, що реформа змінює життя українців на краще:

Рис. 1

Джерело: [4]

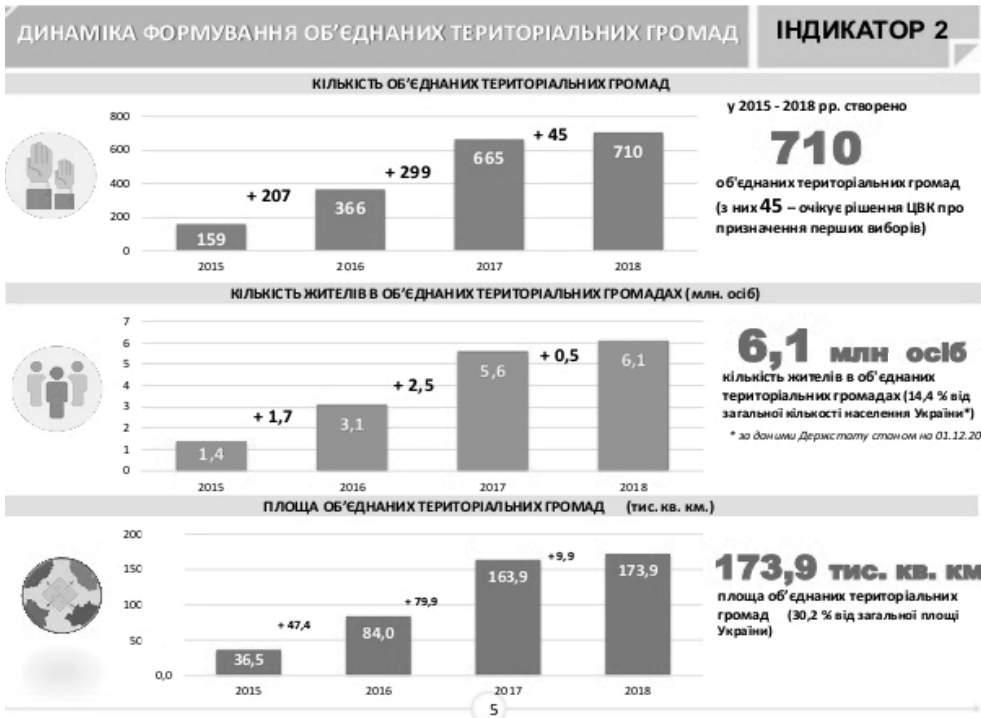

Рис.2

Джерело: [4]

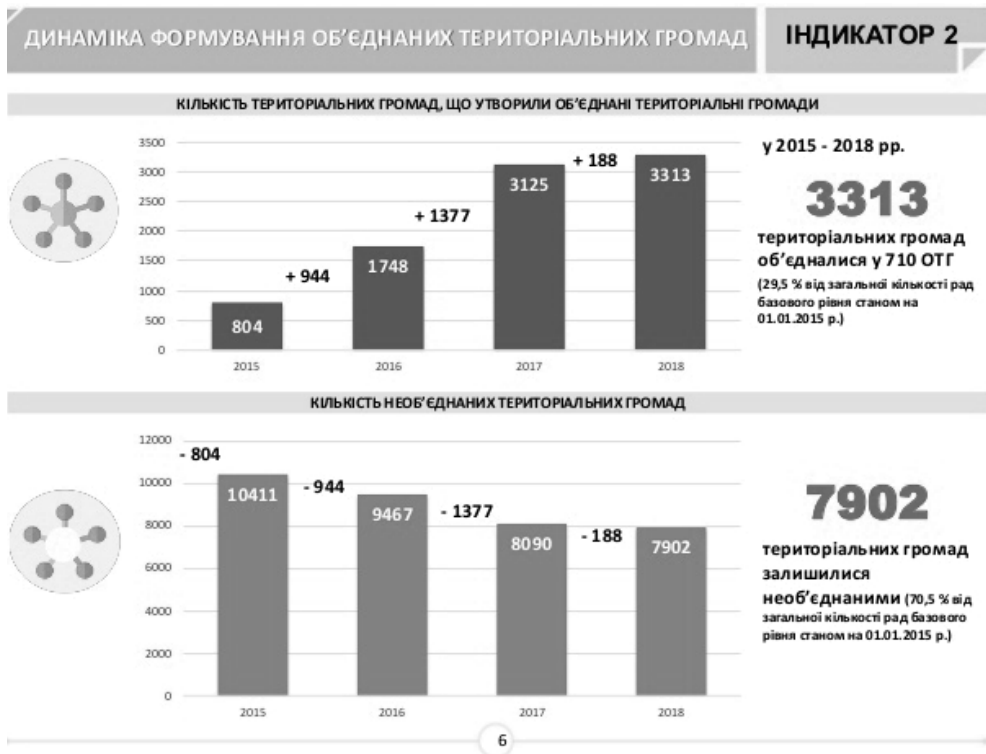

Рис.3

Джерело: [4]

Постановка проблеми. У ході реформи виявилось чимало неспроможних громад, тобто таких, які не відчували ефекту від збільшення ресурсів та надання повноважень на місцях. Навіть маючи підтримку держави у вигляді субвенцій такі громади поки не в змозі самі себе утримувати.

Мета статті. Вирішення проблеми неспроможних громад можливе через об'єднання зі спроможними громадами, насамперед навколо сталих центрів економічного розвитку, тобто міст обласного значення та районних центрів. Сталими центрами зростання, зазвичай, є міста обласного значення. Тому експерти рекомендують перш за все об'єднуватися з цими надійними і спроможними громадами. Тим більше, як у міст, так і навколишніх міст, сіл і містечок є взаємне бажання гуртуватися. Як підтверджує досвід, це перевірена взаємовигідна справа. Завдяки цьому руху центри росту забезпечують себе робочою силою, продуктами та іншими необхідними товарами. Великі міста стимулюють власний розвиток зокрема й через розширення своїх територій. Натомість вони спроможні створити у селах розвинену соціальну і промислову інфраструктуру, суттєво підвищити якість і різноманіття послуг, сприяти залученню інвестицій у сільську інфраструктуру.

Виклад основного матеріалу. Процес об'єднання навколо економічних центрів в Україні обумовлений історично, здавна великі міста, наче магніт, притягували й продовжують притягувати насе-

лення з навколишніх містечок та сіл. Назви молодих районів великих міст – це історичні назви колишніх містечок та сіл, які існували на цих землях. У Києві, наприклад, Троєщина, Позняки, Жуляни донедавна були звичайними приміськими селами.

Із початку 90-х в Україні розпочався процес відновлення інституту місцевого самоврядування. Було прийнято прогресивний на той час закон “Про місцеві ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування”, але через надто велику кількість територіальних громад реальне самоврядування не відбулося. Громади виявились нездатними виконувати свої законні повноваження.

5 лютого 2015 р. було прийнято довгоочікуваний Закон України № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Цей нормативно-правовий акт став правовою засадою створення дієздатних сільських територіальних громад, умовою формування ефективно діючих рад та їхніх виконавчих органів, які зобов'язані надати власним громадянам якісні послуги, ефективно використовувати бюджетні кошти, забезпечувати сталий розвиток відповідних територій.

Нинішні українські мегаполіси нерозривно пов'язані з навколишніми містечками та селами. Більшість активних та працездатних громадян, що мешкають довкола великих міст, працюють у них, навчаються і лікуються, чи, як мінімум, це планують. Дотичні до міської межі села та селища все частіше перетворюються на так звані спальні райони. Враховуючи нинішню ситуацію в українській урбаністиці, реформа децентралізації влади виявилась надзвичайно актуальною, потрібною та ефективною, а також стала методом узаконення відносин між спроможними та неспроможними громадами.

Процес об'єднання громад на базі великих міст спочатку мав певні перепони. По-перше, міста, які бажали створити власні об'єднані громади, підготували відповідні пакети документів, місцеві ради ухвалили низку відповідних рішень. Були пройдені всі процедури згідно з положеннями ст. 14 Закону України “Про місцеві вибори” [1], але при подачі документів до ЦВК міста отримували відмову. ЦВК не призначала вибори до громад, що об'єдналися навколо міст обласного значення, і стверджувала, що такі ОТГ змінять межі районів. Тому великі міста на кілька років випали з об'єднувачого процесу.

Та й ставлення більшості міських голів до об'єднання з навколишніми селами та селищами було доволі пасивним. Спершу мерії вбачали створення об'єднаних громад як зазіхання на власні ресурси, згодом ігнорували цей процес через необхідність проведення спільних виборів. Однак ситуація стала змінюватися: поки влада міст визначалась щодо реформи, навколо формувалися об'єднані територіальні громади і забирали необхідний для розвитку міст навколишній простір. Цей фактор наполохав міську владу та стимулював швидкі об'єднувачі дії.

Щоб усунути колізії в державотворенні, необхідною стала розробка і впровадження законодавчої бази щодо процесу утворення ОТГ на основі великих міст. В 2017 році запровадили спрощений механізм приєднання місцевих рад до вже об'єднаних

територіальних громад. При приєднанні до міської ОТГ вибори в містах взагалі непотрібно проводити, а у сільських та селищних громадах проводяться додаткові вибори на територіях, що приєднуються.

Незважаючи на повсюдне об'єднання територіальних громад, вони досі не охоплюють більшість населення країни. Причиною цього є те, що міста обласного значення упродовж майже трьох років залишались осторонь реформи.

Тож законопроекти, що стосуються децентралізації, стали пріоритетними для українського парламенту. Тому в найкоротші терміни (3 квітня 2018 року) було прийнято Закон про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення [3]. Цей Закон підтверджує, що міста обласного значення є спроможними територіальними громадами. Мегаліси можуть об'єднувати навколо себе сусідні сільські та селищні ради та ставати центрами об'єднаних громад без зайвих бюрократичних перешкод і навіть без проведення дострокових виборів.

Висновки. Щоб стати по-справжньому незалежними, маленькі містечка та села, які поки що не здатні самі себе утримувати, мають вибрати: формальна незалежність чи якісний рівень життя? Якщо життя мешканців громади в перспективі стане комфортнішим, тоді є сенс об'єднуватись. Якщо ж громада має достатні власні ресурси для надання послуг та якість яких не гірша, ніж у місті, то рекомендується створення агломерації.

Отже, завдяки співробітництву з великим містом маленькі містечка та села отримають необхідні їм преференції та водночас самостійно здійснюватимуть власні функції. Об'єднання навколо центрів можна розглядати як певний симбіоз, взаємовигідну справу. Для міст важливо забезпечувати свій розвиток шляхом розширення території. Міста сприятимуть інвестиціям у сільську інфраструктуру, створять у селах розвинену інфраструктуру та значно піднімуть рівень послуг. Інтеграційний процес сприятиме збалансуванню інтересів як великих міст, так і прилеглих населених пунктів; перші матимуть стимул для ще більшого соціально-економічного зростання, села ж, отримуючи якісні міські послуги, забезпечать своїм мешканцям вищий рівень життя.

Економічні і політичні вигоди від об'єднання очевидні як для міст, так і для сусідніх сіл і селищ. До того ж, як і раніше, рішення громади приймають добровільно. Тому нині неспроможним громадам та містам обласного значення варто поквапитись об'єднатись, щоб діяти на більш високому соціально-економічному рівні.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеві вибори», [Електронний ресурс].- Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>.

2. **Про добровільне об'єднання територіальних громад:** Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

3. **Закон України** про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст республіканського, обласного значення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2379-19>

4. **Моніторинг процесу** децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування Мінрегіону станом на лютий 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.censor.net.ua/r3083525>

References

1. **Закон України** «Pro mnstsevn vibori», [Yeletkronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>

2. **Pro dobrn l'ne ob'kdnannya teritornal'nikh gromad:** Zakon Ukraini vnd 05 lyutogo 2015 r. № 157 [Yeletkronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

3. **Закон України** Pro vnesennya zmnn do Zakonu Ukraini «Pro dobrnl'ne ob'kdnannya teritornal'nikh gromad» shchodo dobrovnl'nogo prikdnnnya teritornal'nikh gromad snl, selishch do teritornal'nikh gromad mist respublnkans'kogo, oblasnogo znachennya. [Yeletkronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2379-19>

4. **Monitorynh protsesu** detsentralizatsiyi vlady ta reformuvanny amistsevoho samovryaduvannya Minrehionu stanom na lyutyu 2018 roku [Elektronnyu resurs]. – Rezhym dostupu: <https://biz.censor.net.ua/r3083525>

Александр Иванович Мартынюк,

*аспирант кафедры регионалистики и туризма, Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, проспект Победы, 54/1, Киев, 02000, Украина
martynyuk.alexander@gmail.com*

Управление рисками при создании объединенных территориальных общин на базе крупных городов

Аннотация. Статья посвящена вопросам административно-территориальной реформы в Украине, а именно: преимуществам и рискам процесса создания способных объединенных территориальных общин на базе крупных городов. Автор предлагает эффективную методику формирования способных объединенных территориальных общин путем интеграции с экономически развитыми центрами – городами областного значения.

Ключевые слова: *объединенная территориальная община (ОТГ), децентрализация власти, устойчивое развитие, способная объединенная территориальная община.*

Alexander Martynyuk,

*post-graduate student of the Department of Regional Studies and Tourism, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Prospect Peremogy 54/1, Kyiv, 02000, Ukraine
martynyuk.alexander@gmail.com*

Risk management in creating united territorial communities based on major cities

Abstract. The article is devoted to questions of the administrative-territorial reform in Ukraine, namely: the benefits and risks of creating a capable, united territorial community based on large cities. Author offers a reliable means for the formation of capable united territorial communities through the process of integration with economically developed centers – cities of oblast significance.

Keywords: *United Territorial Community (UTC), decentralization, sustainable development, capable of united territorial community.*